

Jednostki Operacyjno-Techniczne OSP (JOT OSP)

Mimo upływu kilku lat od wejścia w życie uchwały Prezydium ZG ZOSP RP dotyczącej Jednostek Operacyjno – Technicznych wiele zarządów OSP (w tym włączonych do KSRG), nie powołało w strukturach swych stowarzyszeń JOT.

Na mocy ustawy o ochronie przeciwpożarowej z 24 sierpnia 1991 r., każda OSP jest jednostką ochrony przeciwpożarowej, na którą nałożono zadanie prowadzenia działań ratowniczych. OSP, która nie wykonuje go więc w sposób zorganizowany, nie realizuje właściwie swojego ustawowego celu działania i podstawowego zadania statutowego.

Akty prawne dotyczące JOT

1. Statut OSP.
2. Uchwała Prezydium ZG ZOSP RP z 16.12.2004 r. w sprawie kategoryzacji jednostek operacyjno- technicznych OSP i wzorcowego regulaminu tych jednostek oraz uchwała z 19.12.2005 r. w sprawie zmiany w/w uchwały.
3. Uchwała Prezydium ZG ZOSP RP z dnia 28.06.2005 r. w sprawie normatywnego wyposażenia ratowników ochotniczych straży pożarnych.
4. Uchwała Prezydium ZG ZOSP RP z dnia 8.09.2006 r. dotycząca wytycznych w sprawie wyposażenia Jednostek Operacyjno- Technicznych OSP w sprzęt i środki niezbędne do działań ratowniczych.

Idea tworzenia

Zarządy OSP, często podchodzą z rezerwą do tematu powołania JOT. Jest to związane z brakiem wypracowanej koncepcji na jego realizację i przez to negowaniem sensu wprowadzania w życie.

Samo pojęcie Jednostki Operacyjno-Technicznej nie jest nowe. Pojawiło się w statutach OSP opracowanych po wejściu w życie ustawy o ochronie przeciwpożarowej w 1991 roku. Znajdują się tam zapisy mówiące, iż: „Naczelnik wykonuje zadania w zakresie działalności operacyjno- technicznej OSP (...) kieruje jednostką operacyjno- techniczną jednoosobowo w formie rozkazów i poleceń.”

Do prowadzenia działań operacyjnych, każda OSP powinna mieć wyłoniony oddział ratowniczy określany w statucie jako Jednostka Operacyjno-Techniczna. Jeżeli nie ma takiego zapisu należy, go wprowadzić w drodze zmiany statutu.

Mówiąc potocznie o OSP używa się określenia „jednostka”. W myśl ustawy jest ona jednostką ochrony przeciwpożarowej, ale organizacyjnie jest stowarzyszeniem, które spośród swoich członków powinno wyodrębnić jednostkę rozumianą jako oddział ratowniczy w strukturze OSP.

W praktyce JOT w OSP jest odpowiednikiem Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej w PSP.

Powołanie

JOT powołuje uchwałą zarząd OSP spośród członków czynnych zaproponowanych przez naczelnika. Zarząd uchwała, także jej regulamin organizacyjny. Powołanie jednostki wymaga przede wszystkim zapoznania się z wytycznymi, ich analizie, dostosowania do lokalnych warunków oraz opracowania dokumentów po wdrożeniu, których istnienie JOT stanie się faktem.

Wniosek naczelnika

Przy jego opracowaniu można poprosić o pomoc sekretarza OSP i Komendanta Gminnego Związku OSP RP. Jeżeli Komenda Powiatowa PSP posiada analizę stanu wyposażenia OSP pod kątem ustalenia kategorii JOT to można wykorzystać zawarte w niej uwagi i propozycje.

Wniosek powinien zawierać podstawy prawne, określenie proponowanej kategorii oraz zapis dotyczący nadania regulaminu organizacyjnego.

Wytyczne w sprawie kategoryzacji JOT określają podstawowe wymagania organizacyjno-techniczne niezbędne do wykonywania ustalonego dla danej kategorii zakresu działań. W odróżnieniu od poleceń nie narzucają szczegółowego sposobu postępowania, a zatem mogą, lecz nie muszą, być przyjęte przez OSP w pełnym zakresie. Z kolei regulamin organizacyjny JOT jest opracowaniem wzorcowym dla zarządów OSP, które powinny taki lub podobny dokument opracować i przyjąć własnymi uchwałami. Wytyczne przewidują cztery kategorie JOT oraz JOT specjalistyczną. Ich celem jest możliwość szybkiego określenia wartości bojowej jednostki.

Sporo problemów budzi sposób przyporządkowania JOT do odpowiedniej kategorii. Przede wszystkim należy się kierować możliwościami prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych określonych w wytycznych. Należy brać pod uwagę stany osobowe w poszczególnych kategoriach, normatywne wyposażenie w środki transportu, normatywy wyszkolenia, łączności i alarmowania, włączenie do KSRG oraz odvodu wojewódzkiego.

Należy podejść do tego zagadnienia bardzo praktycznie z uwzględnieniem możliwości jednoczesnego wykonywania różnych działań. Nie należy sięgać po kategorie będące poza realnymi możliwościami jednostki, bowiem może to doprowadzić do sytuacji nie sprostania postawionym jej zadaniom.

Podstawowym kryterium kategoryzacji JOT jest zakres działań do jakich mogą wyjechać załogi na posiadanych środkach transportu i podjąć równocześnie działania w określonym czasie.

Załączniki

1. Imienny wykaz członków

Ratownicy powinni posiadać wiek 18- 60 lat. Wykształcenie co najmniej podstawowe, dobry stan zdrowia potwierdzony zaświadczeniem lekarskim. Niezbędne przeszkolenie pożarnicze - podstawowe strażaka ratownika i uzupełniające związane z pełnioną funkcją lub obsługą specjalistycznego sprzętu. Być ubezpieczeni od następstw nieszczęśliwych wypadków.

2. Wykaz kwalifikacji członków

Może zawierać: imię i nazwisko, wiek, posiadane przeszkolenia, ubezpieczenia, potwierdzenie odbycia badań lekarskich, posiadane kategorie prawa jazdy oraz dodatkowo inne kwalifikacje przydatne ratownikowi OSP.

3. Kwalifikacje JOT do danej kategorii

W formie opisowej zestawienie zawierające informacje dotyczące:

- rodzajów ratownictwa, które jest w stanie prowadzić JOT,
- stanu liczebnego członków, w tym dowódców,
 - normatywu środków transportu,
 - normatywu wyszkolenia,
 - normatywu łączności i alarmowania.

Uzasadniony zostanie w ten sposób wybór danej kategorii i spełnienie jej warunków. W praktyce jest to analiza posiadanego przez OSP wyposażenia, liczby członków, których można powołać do JOT, ich wykształcenia, wyposażenia w środki transportu oraz łączności i alarmowania pod kątem określenia zakresu działań, które może prowadzić, uwzględniając normatyw, stan faktyczny oraz występujące braki.

4. Projekt regulaminu

Należy opracować projekt regulaminu dostosowując do danej JOT zapisy regulaminu wzorcowego, który zawiera:

- cel, zasady powołania i funkcjonowania,
- zadania i zakres działania,
- zasady kierowania – obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność dowódców,
- obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność ratowników,
- wymagania stawiane ratownikom powołanym do JOT.

5. Struktura organizacyjna

Podział na naczelnika, zastępcę naczelnika – dowódcę plutonu, poszczególne załogi z przydziałem do pojazdów np. w zależności od odległości zamieszkania od remizy itp.

6. Wyposażenie sprzętowe

Zestawienie ilościowe posiadanego wyposażenia znajdującego się w samochodach bojowych oraz stanowiącego rezerwę w oparciu o dane z analizy kwalifikacji JOT do danej kategorii.

9. Wyposażenie indywidualne

Podobnie zestawienie ilościowego wyposażenia indywidualnego będącego w użytkowaniu oraz zapas.

Uchwała Zarządu

Po opracowaniu dokumentów należy je przedstawić do zatwierdzenia w drodze uchwały Zarządowi OSP.

Uchwała powinna zawierać zapis mówiący o dniu wejścia jej w życie tj. wskazanie dnia, z którym powołana zostaje JOT oraz o zatwierdzeniu i nadaniu jej z tym samym dniem regulaminu organizacyjnego.

Rzetelnie przygotowane dokumenty powołujące JOT w jednej OSP, mogą posłużyć jako pomoc do powołania ich w innych strażach. **Procesu powoływania JOT na pewno nie rozpoczniemy od zera. Należy jedynie zweryfikować istniejący stan posiadania w zakresie liczby członków, ich przeszkolenia, ubezpieczenia i wyposażenia.**

Wejście w życie

Po wejściu w życie uchwały należy z jej treścią oraz regulaminem zapoznać członków JOT. Mogą oni otrzymać indywidualne „ Akty powołania” oraz poinformować o powołaniu JOT Komendanta Gminnego Związku OSP RP.

Należy także pamiętać o uzupełnieniu danych w raporcie elektronicznej aplikacji Zarządu Głównego ZOSP RP – System OSP.

Po rozpoczęciu funkcjonowania JOT zarząd OSP może czekać praca z druhami, którzy z różnych względów (np. wiek, stan zdrowia) nie weszli do jej składu. W

zależności od aktywności można zaproponować działanie na różnych płaszczyznach działalności statutowej, nie związanej bezpośrednio z ratownictwem, jak:

- prowadzenie kroniki, izby tradycji, zbieranie materiałów i pamiątek.
- reprezentowanie OSP w składzie poczty sztandarowej, udział w delegacjach, prowadzenie prelekcji w szkołach, dbanie o przestrzeganie regulaminów.
- opieka nad świetlicą, zapleczem socjalnym, magazynowym i warsztatowym.
- przygotowanie ludzi i sprzętu do zawodów, prowadzenie drużyny sportowej lub MDP,
- prowadzenie zespołu muzycznego, tanecznego, orkiestry dętej, kółka plastycznego,
- prowadzenie centrum edukacyjno- internetowego, kafejki internetowej. strony internetowej.

Funkcjonowanie

JOT kieruje jednoosobowo naczelnik przy pomocy dowódców niższego szczebla. Ponosi on odpowiedzialność statutową za przygotowanie do działań, gotowość bojową i sprawność JOT. W czasie akcji ratowniczych dowodzi działaniami przy pomocy dowódców załóg. Naczelnicy powinni na poszczególne kursy i szkolenia typować swoich członków w ten sposób, aby uzyskać normatyw dla odpowiedniej kategorii JOT.

Bez ukończenia kursu podstawowego członek JOT nie powinien być dopuszczony do działań ratowniczych.

Siedzibą JOT jest strażnica i inne obiekty użytkowane przez OSP.

Członkowie JOT powinni zostać wyposażeni w środki ochrony indywidualnej i nosić na umundurowaniu bojowym oznaczenia informujące o kategorii JOT i miejscowości będącej jej siedzibą. Napis informacyjny „Jednostka Operacyjno-Techniczna, można także umieścić na budynku OSP.

Zarząd OSP zabezpiecza JOT niezbędne wyposażenie w oparciu o środki finansowe uzyskane z budżetu gminy, ze środków własnych i budżetu państwa.

Raz w roku powinna się odbyć weryfikacja kwalifikacji członków JOT, przyjęcie nowych ratowników oraz pożegnanie tych, którzy z różnych względów nie przeszli weryfikacji np. ze względu na stan zdrowia lub wiek. Można tego dokonać w sposób uroczysty np. podczas walnego zebrania.

Dowódcą JOT OSP na terenie gminy jest Komendant Gminny Związku OSP RP, który dowodzi tymi jednostkami przez ich naczelników.

Rekomendacje dotyczące JOT

1. Określenie wartości bojowej JOT na szczeblu gminy, powiatu, województwa i kraju.
2. Ustalenie potrzeb szkoleniowych na poziomie jednostki, gminy, powiatu, województwa i kraju,
3. Dokonanie oceny zabezpieczenia gminy i powiatu przez działające JOT w stosunku do potencjalnych zagrożeń na chronionym terenie oraz wyliczenie braków osobowo-sprzętowych przez porównanie stanów faktycznych z przyjętymi wymogami i normatywami.
4. Mobilizowanie do powołania JOT w pierwszej kolejności OSP należących do KSRG.
5. Aktywizowanie Komendantów Gminnych ZOSP RP do podejmowania działań na rzecz powoływania JOT i współpracy w tym zakresie z naczelnikami OSP.

6. Racjonalne wydatkowanie środków przeznaczanych na zapewnienie przez samorządy gminne gotowości bojowej OSP.
7. Pomoc w określeniu niezbędnych potrzeb i zabezpieczeniu środków w zakresie ubezpieczeń ratowników, badań lekarskich, ekwiwalentu za szkolenia, zakupów ochron osobistych itp.

Piotr Dzięcielak
Komendant Gminny
ZOSP RP w Trzemesznie

Źródła:

1. **Stanisław Mikulak** – „Jeszcze o JOT-ach” Strażak” nr 2/2006 str. 38-39.
2. **Stanisław Mikulak**, „Jednostki Operacyjno-Techniczne Ochotniczych Straży Pożarnych”. Komentarz do kategoryzacji i regulaminu organizacyjnego JOT OSP. Wkładka do miesięcznika „Strażak”.
3. **Grzegorz Barański** – „Jednostki Operacyjno-Techniczne w OSP na przykładzie JOT kat. II OSP Witkowo. Seminarium „Ochrona przeciwpożarowa ważnym elementem bezpieczeństwa społeczności lokalnych” Zagórów 2007 r.

- JOT OSP artykuł P. Dzięcielaka, Strażak 10/2009
- Wniosek o powołanie JOT OSP (wzorcowy)
- Załącznik nr 1 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Załącznik nr 2 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Załącznik nr 3 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Załącznik nr 4 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Załącznik nr 5 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Załącznik nr 6 do wniosku o powołanie JOT (wzorcowy)
- Uchwała wzorcowa Zarządu OSP w sprawie powołania JOT (wzorcowa)